

Mākslas vērtība katram cilvēkam ir subjektīva. Saruna ar Sigitu Dauguli

Viena no pazīstamākajām un starptautiski atpazīstamākajām Latvijas jaunās paaudzes gleznotājām Sigita Daugule ir kļuvusi par pirmo Latvijas pārstāvi, kam izdevies izpelnīties prestižo Austrijas "quartier 21" stipendiju. Viņa vairākkārt ieguvusi Austrijas Federālās kancelejas un "KulturKontakt" stipendijas, piedalījies daudzās grupu izstādēs un rīkojusi personālizstādes Latvijā, Vācijā un Austrijā. Nupat Rīgas Mākslas Telpā ir noslēgusies Daugules personālizstāde "Fasādes un struktūras", par kuru gleznotāja tika nominēta Purvīša balvai.

Sigita Daugule pieder tiem retajiem māksliniekiem, kas tiešām dzīvo no mākslas, ar mākslu un mākslā. Viņa strauji un pārliecinoši ienāca Latvijas mākslas vidē 1998. gadā pēc Latvijas Mākslas akadēmijas beigšanas (I.Zariņa un A.Naumova Monumentālās glezniecības meistardarbnīca) ar savdabīgu un atpazīstamu rokrakstu, piešķirot ikdienišķām lietām dziļumu un daudznozīmīgumu.

Kopš paša sākuma Dauguli daudzina par kontrastu vērienu, ko gleznotāja izmanto savos darbos. Māksliniece Helēna Heinrihsone, kuras rokās bija izvēle par Gada gleznu 2008, atzīst: "Sigita Daugule spēj apvienot monumentalitāti un konkrētību, perfekti nostrādātas abstraktas virsmas ar precīzi izdzīvotām detaļām. Viņas darbos savijas spēks un trauslums, skarbums un romantika, brutalitāte un maigums. Izsmalcināti niansēta ir Daugules ierobežotā krāsu palete. Šī pilsētas motīvu gleznotāja ir konsekventi attīstījusi savu tēmu no romantiska iekšpagalma līdz pilsētas kopskatam no putnu lidojuma. Būs tiešām interesanti pavērot, kurp pa šiem gadiem viņu aizvedis šis ceļš."

Daugules galvenā glezniecības tēma ir pilsēta - gan lielpilsētas debesskrāpji, jumtu jūra un ielu mežs, gan mazpilsētas līkloču ieliņu labirints, kas atspoguļo jēdziena būtību, iedvesmojoties, bet īpaši neizceļot savu "modeļu" - Vīnes, Cēsu, Čikāgas vai Rīgas atpazīstamības vaibstus. Sigitas Daugules skatā uz pilsētas tēlu pirmajā mirklī it kā nejūt latviešu glezniecības tradīciju impulsus, tomēr, labi gribot, var atrast vienojošas nianšes kaut vai ar viņas disertācijas varoni - gleznotāju Jāni Liepiņu. Kaut gan viņus abus šķir daudzi gadu desmiti, atšķirīga pieredze un laika rituma temps, tomēr vieno īstam gleznotājam patiesi būtiskais pašizteiksmes spēks, kā arī pārdomāta formas viengabalainība un zināms atturīgs skarbums. Daugules darbu krāsu gamma, kas ietver visai skopu pelēko, melno, sarkano, dzeltenīgo un zaļo toņu paleti, kopumā ir izteikti vēsa, distancējoša; tā ne par ko nevēlas izpatikt skatītājam, bet drīzāk to satrauc un nervozē, jo liek domāt, kāpēc tieši tāda ir jaunās autore izvēle.

Daugules gleznas paradoksālā veidā iedarbojas uz cilvēka vibrotaktīlo uztveri līdzīgi kā mūzika. Viņas glezniecības "simfoniskā" faktūra veidojas no gleznas struktūras, kuru māksliniece būvē, apskaužamā intuitīvā nekļūdīgumā sekojot formas paškustībai no pagleznojuma līdz virsmas pigmenta putekļiem.

"Jūtīga un monohromi piesātināta glezniecība, konkrētus vizuālus impulsus pārvēršot sajūtu ainavās. Faktūras valoda valda pār struktūru, jutekliska izsmalcinātība - pār plaknes vienmuļību. Pelēkās dominantes nopietnumu kļiedē bērnu zīmējumu atsvaidzinošie pārsitieni. Mūsdienīga, abstrakti konkrēta, vides artefaktu iespaidota glezniecība; īsta, pārliecinoša glezniecība, kur krāsa izmantota, tehnoloģiski pārzinot visus tās smalkumus un plašo vēsturi," vērtē izdevniecības "Neputns" galvenā redaktore Laima Slava.

No dzīvajiem klasiķiem Daugule komplimentus izpelnās tieši ar to, ka viņai piemīt tēlotspējas talants. Saskaroties ar glezniecības lēnumu un publikas nezināšanu, bet prasīgumu pēc arvien jaunām un "interesantām" gleznām, laikmetīgie gleznotāji rīkojas dažādi: ir radikāli "garlaicīgie", kas neliekas ne zinīs par pūļa problēmām, un ir izmisīgie sekotāji (pūlim). Sigita Daugule arī šajā ziņā rīkojas ar kontrastiem un glezniecisko inteligenci "atsvaidzina" ar pagalma jokiem. Glezna - glezniecībai, joki - balvā. Pati māksliniece par savu lielāko sasniegumu uzskata iespēju sevi pilnīgi veltīt glezniecībai, nestrādājot algotu darbu.

Vai, veidojot jaunu mākslas darbu, esat pieķērusi domājam sevi par izpatikšanu publikai un/vai kritiķiem?

S.D.: Viennozīmīgi nē. Radot mākslas darbu, domā par pašu mākslas darbu. Viss cits nāk pēc tam.

Kas ir mākslas galvenā vērtība?

S.D.: Nezinu. Es pat nezinu, kas ir māksla - par to visādas gudras galvas nepārtraukti strīdas un tā arī nevar pieņemt viennozīmīgu lēmumu - kas tad tā māksla īsti ir. Un, manuprāt, tam arī nav pilnīgi nekādas nozīmes, jo mākslas vērtība katram cilvēkam ir subjektīva - viens jūsmos par Marku Rotko, otrs piekārs pie sienas lubu bildīti, un viņam tā sagādās vairāk prieka nekā visas miljonus vērtās pasaules gleznas kopā.

Vai tehnoloģiju laikmetā mākslai ir nākotne? Kāda, Jūsaprāt, tā ir?

S.D.: Kāpēc gan lai nebūtu? Katrā laikmetā ir savas tehnoloģijas, un nav manīts, ka to attīstība būtu mākslu iznīdējusi. Ietekmējusi - jā, bet tas ir tikai normāls process, kā jau jebkurā attīstībā.

Ko pati uzskatāt par savu lielāko sasniegumu mākslā līdz šim?

S.D.: To, ka varu nodarboties ar glezniecību un nestrādāt algotu darbu.

Ar ko Jūs atšķiraties no citiem māksliniekiem?

S.D.: Ar to pašu, ar ko cilvēki vispār viens no otra atšķiras - ja jautājums ir par cilvēciskajām vērtībām. Ja par mākslu - grūti pateikt, tas no malas labāk redzams.

Vai atceraties brīdi, kad sapratāt, ka būsi māksliniece?

S.D.: Neatceros un domāju, ka tam arī nav galīgi nekādas nozīmes. Mākslinieks vai nu ir, vai nu nav.

Vai māksliniekam jābūt nelaimīgam, lai spētu radīt?

S.D.: Pilnīgas muļķības. Tas ir viens no sabiedrībā izplatītajiem mītiem un aizspriedumiem, kuru es vispār neizprotu. Ko nozīmē - nelaimīgs? Ja nelaime ir sadzīviska un ārpus mākslas, tad mākslinieks vispār nespēj koncentrēties uz mākslas darba radīšanu. Ja runa ir par mākslu, tad nepazīstu nevienu, kurš ciestu un būtu nelaimīgs savas mākslinieka profesijas dēļ. Un, savukārt, ja runā par tā saucamajām radošajām mokām, tā nav būšana nelaimīgam, tas ir process un risinājuma meklēšana, kā rezultātā rodas kaut kas jauns. Protams, ka ar rezultātu mākslinieks ne vienmēr ir apmierināts, bet tas tikai motivē strādāt tālāk un meklēt jaunus risinājumus. Kāds tam sakars ar būšanu nelaimīgam?